

Karaciğer Sirozunda Safra Kesesi Taşı Sıklığı

Dr. Nursen KADAYIFÇIOĞLU, Dr. Vedat GÖRAL,
Dr. Halil DEĞERTEKİN, Dr. Fikri CANORUÇ

Özet : Çalışmamızda, kliniğimize başvuran 215 karaciğer sirozlu hastada ve 500 kişiden oluşan sağlıklı grupta safra kesesi taşı sıklığı, ultrasonografik olarak araştırıldı. Sirotik hastalarda % 15.9 oranında safra kesesinde taş saptanırken, sağlıklı kişilerden oluşan kontrol grubunda safra kesesi taşı sıklığı %5.6 oranında bulundu. Buna göre, sirozlulardaki safra taşı insidansının, normal kişilerden, 2,8 kat daha yüksek olduğu tesbit edildi.

Safra taşı sıklığı ile Child's klasifikasyonu arasında ilişki saptanmadı ($p > 0.05$).

Anahtar kelimeler : Karaciğer sirozu, safra kesesi taşı.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, KC sirozu ile kolelitiazis arasındaki ilişkiye dikkati çekmiştir (1-12) Gerek postmortem olarak yapılan (1,2), gerek ultrasound taraması yoluyla yapılan (3-6) çalışmalar, KC sirozu ve safra taşı arasındaki ilişkide, siroz etyolojisinin, yaş ve cinsin, hastalığın derecesinin rolü araştırma konusu olmuştur. Çalışmalar sirotik hastalardaki taşların çoğunun, pigment taşları olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, bölgemizdeki KC sirozlu olgularda safra taşı insidansını göstermesi nedeniyle sunulmuştur.

MATERYAL ve METOD

DÜTF Gastroenteroloji kliniğine veya polikliniğe başvuran 215 postnekrotik KC sirozlu hasta, bu çalışma kapsamına alındı. Yaşları 12-72 arasında değişen hastaların yaş ortalaması 40.7 olup,

Summary : THE PREVALANCE OF CHOLELITHIASIS IN LIVER CIRRHOSIS.

The prevalence of cholelithiasis was evaluated in 215 cirrhotic patients who were admitted to our department, by ultrasonographic examination. The prevalence of sholelithiasis was found as 15.9% in cirrhotics while the prevalence of cholelithiasis was as 5.6% in healthy controls. According to this results, the prevalence of cholelithiasis was higher 2.8 times in cirrhotics than normal healthy groups. The prevalence of cholelithiasis according to Child's clasification was not stafistically significant ($p > 0.05$).

Key words : Liver cirrhosis, cholelithiasis.

82'si kadın, 133'ü erkekti. Kontrol grubu olarak, bilinen bir litojenik riski olmayan 500 sağlıklı kişi alındı. Bunların 331'i kadın, 169'u erkek olup, yaşları 16-78 yaş arasında ve ortalama yaş 35.5 idi. KCsirozlu olguların tümü postnekrotik KC sirozlu olgular idi. Vakalarımız Child A (14 vaka), Child B (81 vaka) Child C (120 vaka) özelliğinde idi. Ultrasonografik tetkik, 3.5 mHz transducerli Toshiba 90 SA ultrason cihazı ile yapıldı.

BULGULAR

KC sirozlu grupta safra kesesi taşı oranı %15.9 (32/215) iken, bu oran kadınlarda %17.07 (14/82), erkeklerde %13.5 (18/133) olarak tespit edildi. Taş sıklığının yaşla orantılı olarak arttığı ve en fazla 40-60 yaş grubunda görüldüğü saptandı. Kontrol grubunda safra kesesi taşı oranı %5.6 (28/500) iken, bu oran kadınlarda %5.4 (18/331), erkeklerde %5.9 (10/169) idi. Taş sıklığının bu grupta da, yaşla paralel olarak arttığı en

fazla 30-40 yaş grubunda görüldüğü, 40-60 yaş grubunda hafif bir azalmayla sıklığın devam ettiği gözlenmiştir. Elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak incelendiğinde;

1) 215 sirozlu hastanın 32'sinde (%15.9) safra kesesi taşı saptanmış, kontrol grubunda ise 23 kişide (%5.6) safra kesesi taşı görülmüştür. Gruplar arası fark önemli olup, sirozda safra kesesinde taş normal popülasyona göre daha fazla gözlenmektedir ($p < 0.001$).

2) Sirozlu hastalarda ve kontrol grubunda cinsiyet ve taş sıklığı ilişkisi araştırıldı. Erkek sirozlu 133 hastanın 18'nde (%13.5), kadın sirozlu 32 hastanın 14'nde (%17.07) taş saptandı. Sirozlu hastalarda erkek/kadın taş oranı 3/5 olarak tespit edildi. Kontrol grubunda 169 erkek hastadan 10'nda (%5.9) ve 331 kadın hastanın 18'nde (%5.4) safra kesesinde taş gözlenmiş olup, kontrol grubunda erkek/kadın oranı 1/1 olarak saptandı.

3) Sirozlu hastalarda yaşla taş sıklığı arasındaki ilişki araştırıldı. 20 yaşından küçük sirozlu ve kontrol grubunda taş gözlenmemiş, 20 yaşın üzerindeki sirozlu hasta grubunda taş sıklığının yaşla orantılı olarak arttığı ve en fazla 40-60 yaş grubunda olduğu görüldü. Kontrol grubunda da 20 yaşından sonra taş sıklığının arttığı, 30-40 yaşlarında pik yaptığı, 40-60 yaşlarında minimal bir azalmayla buna yakın bir sıklığı koruduğu, sonra da giderek azaldığı gözlemlendi.

4) Child A evresindeki KC sirozunda taş sıklığı %15.1 iken, Child B evresinde %15.4 iken, Child C evresinde %16.2 olup, taş ortalaması %15.9 idi ($p > 0.05$).

TARTIŞMA

KC sirozunda yüksek safra taşı sıklığı, yıllardır çeşitli araştırmacılar tarafından bildirilmektedir (1-12). Gerek otopsi, gerekse ultrason ile yapılan çalışmalarda taş sıklığı %14.3-34.7 arasında değişen değerler göstermektedir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada bu oran %24 olarak bildirilmiştir (7).

1972 yılında Nicholas P ve ark. 2377 kişilik otopsi serisinde, 250 sirozlu da %30.8 oranında safra

kesesi taş sıklığı saptarlarken, sirozsuz grupta bu oranı %16 oranında bulmuşlardır (2). Etiyolojik tipe göre incelendiğinde safra taşı sıklığının öncelikle alkolik sirozda fazla olduğu görülmüştür. Klinik ve laboratuvar bulguları olarak, safra taşlı ve safra taşsız sirotiklerde önemli fark saptayamamışlardır. Aynı şekilde, her 2 cins arasında da taş sıklığı açısından önemli bir fark bulunmamıştır.

Acalewski grubunun (3) sonografik olarak tetkik ettiği 140 sirozlu hastada, safra taşı sıklığının yaş ile beraber artış gösterdiği bildirilmiştir. Kadın/erkek dağılımına göre, kadınlarda daha fazla safra taşı saptanmıştır. Bu çalışmada, dekompanse devrede taş sıklığının arttığına dikkat çekilmekte, ancak siroz etiyojisi ile safra taşı sıklığı arasında bir ilişki saptanamamaktadır.

Lucariella grubunun (8) çalışmasında, sirozlu hastalarda safra kesesi taşı insidansı %24.7 olarak bulunmuş, kontrol grubunda ise bu değer %10.6 olarak rapor edilmiştir. Fornari grubunun (9) çalışmasında ise, sirozlularda safra taşı kesesi taş sıklığı %30.2 iken, kontrol grubunda %16.5 olarak bulunmuştur.

Sheen grubunun çalışmasında (5), 165 HBsAg (+) sirozlu hastada safra kesesi taşı sıklığı erkeklerde %18.5, kadınlarda %21.2 iken kontrol grubunda %4.5 olarak saptanmıştır. D. Conte ve ark. larının çalışmasında (6), 500 vakalık KC sirozlu grupta safra kesesi taşı sıklığı %29.4 oranında bulunmuştur. Alkolik siroz grubunda taş insidansının, daha fazla olduğu vurgulanmış, Child A, B ve C evrelerinde safra taşı sıklığı açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Ülkemizde yapılan bir çalışmada (7), safra kesesi taşı sıklığı KC sirozunda %24 oranında bulunmuş, hastalığın Child derecesi ile taş sıklığı arasında ilişki olmadığı vurgulanmıştır. Bizim çalışmamızda elde edilen değerler, gerek KC sirozlu grupta ve gerekse kontrol grubunda, batı ülkelerdeki değerlere ve sirozlulardaki taş sıklığı değerlerinden nispeten düşüktür. Bu durumun yöremizdeki kollesterolden fakir diyetle beslenme alışkanlığı ve vakaların tümünün postnekrotik siroz olması gerçeği ile açıklamak mümkündür. Çünkü, alkolik sirozda nispeten daha yüksek değerler elde edilmektedir. Taş sık-

lığının cinslere göre dağılımında erkek/ kadın oranı sirozlu grubda 4/5, kontrol grubunda 1/1 oranında bulunmuş, bu değerler Nicholas grubunun 2377 vakalık otopsi serisindeki (2), D. Conte grubunun(6) 500 sirozlu hasta serisindeki değerlerle paralellik göstermiştir. Çalışmamızda safra taşı sıklığının sirozlu grupta ve kontrol grubunda yaşla birlikte artış gösterdiği saptanmış olup, literatür sonuçları ile uyumludur (1-12).

KAYNAKLAR

1. Bouchier IAD. Postmortem study of the frequency of gallstones in patients with cirrhosis of the liver. Gut. 1969; 10; 705-10.
2. Nicholas P. Rinaudo PA. Conn HO. Increased incidence of cholelithiasis in Laennec's cirrhosis. A postmortem evaluation of pathogenesis. Gastroenterology. 1972; 63: 112-21.
3. Acalevski M. Incidence of gallstones in liver cirrhosis. The American Journal of Gastroenterology. 1991. 86-9: 1179-81.
4. Acalevski M. Badea R. Dumitrascu D. et al. Prevalance of gallstones in liver cirrhosis. A sonographic survey. Am. J. Gastroenterol. 1988; 83: 954-6.
5. Sheen IS. Liaw YF. The prevalence and incidence of cholelithiasis in patients with chronic liver disease. A prospective study. Hepatology. 1989; 9 ; 538-40.
6. D. Conte MD, D. Brasiani, C Mandelli: Cholelithiasis in cirrhosis. Analysis of 500 cases. Am J Gastroenterology 1991; 86: 1629-32.

Sonuç olarak, KC sirozunda hastalığın derecesinden bağımsız olarak, sağlıklı kişilere nazaran 2.5-3 kat daha sık oranda safra kesesi taşına rastlanmaktadır. Safra taşı sıklığının cinslere göre dağılımında önemli farklılıklar saptanmamış olup, sıklığın yaşla birlikte arttığı ve sirozun etyolojisine göre değişik sıklıkta safra kesesi taşına rastlanabileceği sonucuna varılmıştır.

7. Ökten A, Beşışık F, Ağan F ve ark. Ülkemizde Karaciğer Sirozunda Safra Kesesi Taşı Sıklığı : 333 vakanın Ultrasonografik Değerlendirilmesi. T Klin Gastroenterohepatoloji. 1992, 3, 241-244.
8. Lucariello A, Francica G, Morante R, et al. Cholelithiasis and chronic liver disease. Ital J Gastroenterol 1989, 21: 59-63.
9. Fornari F, Civardi G, Buscarini E, et al. Cirrhosis of the liver: A risk factor for development of cholelithiasis in males. Dig Dis Sci. 1990: 356, 1403-1408.
10. Schweisinger WH, Kurtin WE, Levine BA, et al. Cirrhosis and alcoholism as pathogenetic factors in pigment gallstone formation. Ann Surg. 1985, 201; 319-22.
11. Sama C, Labate AMM, Taroni F. Barbara L. Epidemiology and natural history of gallstone disease. Sem Liv Dis. 1990; 10 (3), 149-58.
12. Barbara L, Sama C, Morselli Labate AM, et al. A population study on the prevalence of gallstone disease: The Sirmione study. Hepatology. 1987, 7: 913-917.